

Suliassap allaaserineqarnera: 1960-ikkunniit 1991-kkut ilanngullugit Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu efterskoleni naartunaveersaartitsinissamik periusersimasat aamma "Spiralilersuisimaneq pillugu suliaq" arlaannaanilluunniit attuumassuteqanngitsuniit misissuisitsineq.

Aallaqqaasiut

Danskit naalackersuisui aamma Kalaallit Nunaanni Naalackersuisut kissaatigaat 1960-ikkunniit 1991-kkut ilanngullugit kalaallit nivarsiarartaanik arnartaanillu naartunaveersaartitsinissamik periusersimasat aamma "Spiralilersuisimaneq pillugu suliaq" arlaannaanilluunniit attuumassuteqanngitsuniit misissuisitsisoqassasoq.

"Spiralilersuisimaneq pillugu suliami" pineqarpoq 1960-ikkut qiteqqunneranni Kalaallit Nunaanni kiisalu Kalaallit Nunaanneersut Danmarkimi efterskolini atuartut spiraliniq ikkussuineq.

Peqqissutsimut ministeri aamma Peqqissutsimut naalackersuisoq ataatsimoorlutik suliassap allaaserineqarnera arlaannaanilluunniit attuumassuteqanngitsuniit misissuiffiqe qarnissaanut sinaakkusiisussa q suliaaraat.

Arlaannaanilluunniit attuumassuteqanngitsuniit misissuinerup imarisaa

1960-imiit 1991 ilanngullugu, kingorna Kalaallit Nunaat peqqinnissaqarfimmik akisussaaffik tiguaat, misissuisitsinerullu arlaannaanilluunniit attuumassuteqanngitsuniit pingaarnertut siunertaraa "Spiralilersuisimaneq pillugu suliaq" aamma naartunaveersaartitsinermik suliat allat qulaajarneqarnissaat.

Arlaannaanilluunniit attuumassuteqanngitsut uku qulaajassavaat:

- 1960-ikkunni aallartinneqartoq Kalaallit Nunaanni naartunaveersaartitsinermi sulinermut oqaluttuarisaanikkut ataqtigiinnera, tassunga ilanngullugu "Spiral pillugu suliaq".
- Aalajangiinerup ingerlarnga, suliniutip spiraliniq naartunaveersaatinillu allanik atuilersitsinermik kinguneqarnera, tamatumani suliniutip aallartisarneranut, ingerlanneqarneranut aamma aaqqissuunneqarneranut tunngaviit suunersut. Qulaajaanermut pisortanit, suliniaqatigiiffinniit aamma oqartussanit attuumassuteqartunit isumaliuutaasimasut, aalajangiunneqarsimasut iliuuserisimasallu ilaatinneqassapput.
- Kalaallit Nunaanni aamma Danmarkimi efterskolini allatsissimasunut kalaallinut nivarsiaqqanut suliniutip ingerlanneqarnera. Suliniut piffissami aamma kalaallit nunaanni peqqinnissaqarfinni ukioqatigiiaanullu assigiinngitsunut qanoq atulersinneqarsimanersoq qulaajarniarneqassaaq. Aammattaaq ilisimannittut oqaluttuaat tunngavigalugit suliniut qanoq misigineqarsimanersoq qulaajarniarneqassaaq.
- Piffissami tamatumani Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu Kalaallit Nunaanniit efterskolertut naartunaveersaartitsinissamik periusersimasat

spiralilersuisimanerillu inatsisitigut, allaffissornikkut aamma peqqinnissakkut ilisimasat tunngaviusimasut.

Sulinerup ingerlanerani isiginninnerit attuumassuteqartut allat, aamma ilisimatuunit ilanngunneqartussatut tulluarsorineqartut, Peqqinnissamut ministereqarfimmit aamma Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfimmit erseqqissarneqassapput.

Arlaannaanilluunniit attuumassuteqanngitsut qulaajaanerrannut aaqqissuussaaneq

Arlaannaanilluunniit attuumassuteqanngitsunit qulaajaaneq sapinngisamik suliffeqarfinit naleqquttunit imaluunniit suliatigut ilisimasalinnit ukiut marluk iluanni naammassiarneqassaaq. Sulinermi Kalaallit Nunaanniit aamma Danmarkimiit suliffeqarfiit imaluunniit suliatigut ilisimasallit ilaatinneqassapput. Taakku saniatigut suliffeqarfiit imaluunniit suliatigut ilisimasallit katitigaanerini minnerpaamik inuk ataaseq ilisimatusarneq tunngavigalugu oqaluttuarisaanerme saqqummiussaqaarsimanissaa, Kalaallit Nunaata aamma Naalagaaffeqatigiinnerup oqaluttuassartaanik annertuumik ilisimasaqarnissaa, kiisalu peqqinnissakkut suliatigut naleqquttunik tunuliaqutaqarnissaa aamma peqqinnissakkut inatsisilerinermik paasisimasaqarnissaa pingaartinneqassaaq. Atorfilittaqatigiit ilisimatuut/suliffeqarfiit katitigaaneri politikikkut pisariaqartumik akuerineqarnissaat qulakkiissavaat.

Suliffeqarfiit imaluunniit suliatigut ilisimasallit attuumassuteqartut akornanni maannakkut imaluunniit siusinnerusukkut Kalaallit Nunaanni aamma Danmarkimi ilisimatusarfinnut atassuteqaarsimanissaat naatsorsuutigineqarpoq.

Arlaannaanilluunniit attuumassuteqanngitsunit qulaajaaneq suliffeqarfinit imaluunniit suliatigut ilisimasalinnit tunngaviusumik ilisimasanik, oqaluttuarisaanermit attuumassuteqartunit inunnik maannakkut inuusunik suliniummi peqataasimasunit imaluunniit attuumassuteqartunit apersuinernek tunngaveqassaaq. Oqaluttuat qulaajanerme ilaatinneqarsinnaaniassammata arnat eqqorneqaarsimasut tamarmik inuttut oqaluttuaminnik saqqummiussinissaminut periarfissinneqassapput. Arlaannaanilluunniit attuumassuteqanngitsunit qulaajaanerup suliarineranut atatillugu suliniaqatigiiffinnik, suliffeqarfinnik attuumassuteqartunik il.il. siunnersorneqarnissaaq suliatigut ilisimasallit nammineq aalajangissavaat.

Arlaannaanilluunniit attuumassuteqanngitsunit qulaajaanerup aallartisarneqarnera

Peqqinnissamut ministereqarfik aamma Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfik suliatigut ilisimasalinnik attuumassuteqartunik pingasunik imaluunniit suliffeqarfinit naleqquttunit, qulaajaanermilu siulittaasussamik toqqaassallutik isumaqatigiippat.

Suliatigut ilisimasallit attuumassuteqartut suliasap allaaserineqarnerani aalajangersarneqartut tunngavigalugit sulinissamut pilersarusiornissamik pisussaaffilerneqarput. Sulinissamut pilersaarut atorfilittaqatigiinnut saqqummiunneqassaaq, ataani tak.

Suliatigut ilisimasallit attuumassuteqartut Peqqinnissamut ministereqarfimmiit aamma Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfimmiit atorfilittaqatigiinnit ukiup affakkaartumik qulaajaanerme inernerugallartunik saqqummiussisarnissamut tassunga tunngatillugu pisussaaffilerneqarput, ataani tak. Suliatigut ilisimasallit attuumassuteqartut suliamik aallartitsinerannit ukiup ataatsip kingorna naatsumik nalunaarusiaagallartumik suliaqassapput. Suliami killiffik nalunaarusiaagallartumi

paasissutissiissutigineqassaaq. Nalunaarusiaagallartoq tamanut saqqummiunneqassaaq.

Arlaannaanilluunniit attuumassuteqanngitsumit qulaajaaneq pillugu nalunaarusiaq Peqqinnissamut ministereqarfimmut aamma Peqqissutsimut Naalackersuisoqarfimmut kingusinnerpaamik ulloq 1. oktober 2024-mi tunninneqarnissaa kingusinnerusukkullu tamanut saqqummiunnissaa anguniarneqarpoq.

9. juni 2022-mi danskit naalackersuisuisa aamma Naalackersuisut akornanni isumaqatigiissutigineqartoq tunngavigalugu, qulaajaanermi inernerit Kalaallit Nunaata aamma Danmarkip akornanni oqaluttuarisaanikkut qulaajaanermut tamarmiusumut kingorna ilaasussaassapput.

Atorfilittaqatigiinnik pilersitsineq

Peqqinnissamut ministereqarfimmiit aamma Peqqissutsimut Naalackersuisoqarfimmiit, immaqalu Peqqissutsimut Naalackersuisup ataani immikkoortunit allanit, atorfilittanik aalajangiisinnaassuseqartunik atorfilittaqatigiinnik pilersitsisoqassaaq, imatullu siunertaqarput:

- Qulaajaanerup suliarinerani siumukartoqarneranik suliassallu allaaserineqarnera malinneqarnissaa qulakkiissavaat.
- Politikkikkut allaffissornikkullu atassuteqarnermi ilisimatuunut ikorfartuineq.
- Suliniummi aningaasaqarneq malinnaaffigineqarnera.

Atorfilittaqatigiit ilisimatusarfiit qulaajaanermik sulinikkut aqutsinerannut isummersussanngillat.

Ilimaginngisamik pissutsit

Qulaajaanermi ilimaginngisamik pisoqassagalarpat, tamatumalu malitsigisaanik sammineqartup annertusinissaanut imaluunniit misissuineq tulluarsaanissa kissaatigineqalissappat atorfilittaqatigiinni pilersinneqarsimasumi tamanna eqqartorneqassaaq. Atorfilittaqatigiinni isumaqatigiittoqarsinnaanngippat tamanna politikkikkut qaqqinneqarumaarpoq. Nunat taakku marluk qulaajaaneq annertusineqarnissaa aalajangiuppasuk, aningaasatigut sinaakkusiussatut aalajangersarneqarsimasut 6 mio. kr.-it saniatigut aningaasartuutit Danmarkimit aningaasalersorneqassapput.